

احمد دیلمی^۱

چکیده

واژه "Obligation" که در ادبیات حقوقی ایران به «تعهد» شناخته می‌شود. از مفاهیم انگشت شمار بنیادین حقوقی است. شناسایی مفهوم، مؤلفه‌ها و ماهیت آن از پیش نیازهای هر نوع تفاهم حقوقی است. این هدف مستلزم این است که با توجه به پیشینه آن، مفهوم دقیق و عناصر اصلی و مستقیم سازنده آن، به ویژه از منظر منطقی، معلوم گردد؛ ماهیت آن توصیف شده؛ و رابطه و نسبت آن با مفاهیم و تأسیسات مشابه و مرتبط خارجی و داخلی روشن گردد. این نوشتار با روش توصیفی، تطبیقی و تحلیلی در صد است تا گامی در راه تحقق این هدف بردارد. اساتید و نویسندگان حقوقی، و به ویژه ایرانی، قرائت‌های نسبتاً متفاوتی از آن ارائه کرده‌اند. گاهی آن را رابطه حقوقی شخصی، گاهی تکلیف یا التزام حقوقی، و گاهی ترکیبی از تکلیف و مسئولیت یا ضمانت اجرا، معرفی کرده‌اند. این اختلاف در تعریف، عدم توافق در مؤلفه‌های این مفهوم را نیز، در پی داشته است. در این نوشتار، "Obligation" گونه‌ای تکلیف حقوقی، مدنی و مالی دانسته شده است، که با مفهوم فقهی «تعهد» در مفهوم و عناصر تباین کلی دارد.

کلیدواژه: تعهد، تکلیف، مسئولیت، دین، طلب

۱. دانشیار گروه حقوق خصوصی و اسلامی دانشکده حقوق دانشگاه قم. ایران